

Poselstwo Hodźijskeje dupy

Njewěsće, zo wšitcy, kiž smy na Chrystusa Jezusa křceni, smy na jeho smjerc křceni? Tak smy z nim pohrjebani přez křćeńcu do smjerće, zo runje kaž je Chrystus z mrtwych zbudženy přez krasnosć Wótca, tak dyrbymy tež my w nowym žiwjenju chodźić. Přetož hdyž smy z nim zwjazani a smy jemu runi w smjerći, budžemy jemu tež runi w stawanju ze smjerće.

List na Romskich 6,3–5

Hdyž sej džěci při kupanju hrajkaja, stanje so spěšnje, zo so mjez sobu jako žort pod wodu storča. Poprawom to njeje ničo złeho. Dopominam so hišće derje na to, kak so jako zakładny šuler čujach, hdyž so wjetši šuler w našej małej wjesnej kupjeli na mnje wali a mje podnuri. Za mnje njebě to žort a wjeselo, přetož jako chětro małe džěco hišće prawje posudzować njemóžach, zo tón wulki jenož žortowaše. Tak so kóždy raz bóle stróžich a mějach pod wodu wulki strach. Čim zbožowniši běch, hdyž so skónčnje zaso z wody wunurich a móžach so čerstwego powětra nasrěbać. Wjeselach so njesměrnje, zo běše wšo zaso w porjadku. A módre njebjo bě hnydom hišće rjeńše hač do teho.

Něšto podobneho stanje so, hdyž něchtó křescánstwo přiwozmje a so wukřićić da. Na spočatku křescánskeho žiwjenja steji křćeńca. W našej Hodźijskej cyrkwi mamy staru dupu. Wona je za mnje najwuznamniši objekt w našim Božim domje. Dupa je hižo wosom stow lět stara. Z tym je wo wjele starša hač nětčiša cyrkej a hač wšě druge objekty w njej. Njeličomne džěci a mnozy dorosceni so w běhu lětstotkow při tutej dupje wukřićichu. Žana druha wěc w Hodźiju a wokolnje njewužiwa so tak doľho bjez přetorhnjenja. Něšto wosebiteho na našej kamjentnej dupje je, zo je hľuboko wužłobjena.

Před wosom stow lětami so džěci při křćeńcy hišće woprawdže pod wodu podnuriču. Pozdžišo so tuta praksa změní, dokelž w zymje je za tajke podnurjenje w cyrkwi přezyma. Ale zmysł a woprawdžitosć křćeńcy so w tutym starym ritusu derje pokazowaše: Džěco nurješe so pod wodu a přińdže po tym z wody zaso won. Podnurjenje do wody je kaž smjerc, wunurjenje z njeje je kaž nowe žiwjenje.

Hdyž so ze staršimaj před křćeńcu rozmoľwjam, staj wonaj zwjetša chětro nastroženaj, hdyž jimaj rozložuju, zo předstaja dupa poprawom Jezusowy row. Jeju džěco so přez křćeńcu do rowa Jezusa pohrjeba. Runje tak rozjasni japoštoľ Pawoľ křescánam w Romje křćeńcu: „Njewěsće, zo wšitcy, kiž smy na Chrystusa Jezusa křceni, smy na jeho smjerc křceni? Tak smy z nim pohrjebani přez křćeńcu do smjerće.“ Małe džěco, runje narodžene, dyrbi symbolisku smjerc dožiwić? To je čežke poselstwo. Ale na zbožo japoštoľ Pawoľ w swojim lisće dale pisa: „Runje kaž je

Chrystus z mrtwych zbudženy přez krasnosć Wótca, tak dyrbymy tež my w nowym žiwjenju chodźić. Přetož hdyž smy z nim zwjazani a smy jemu runi w smjerći, budžemy jemu tež runi w stawanju ze smjerće.“

Hdyž sym staršimaj tutón zwisk rozložowaľ, staj zaso změrowanaj. Přetož dupa njepředstaji jenož Jezusowy row, ale předejšem je městno jeho zrowastanjenja. A to płaći za wšitkich, kiž su swjatu křćeńcu přijeli. Dupa je městno jich zrowastanjenja. Tu je započatk noweho žiwjenja, kotrehož znamjenja su wěra, lubosć a nadžija.

Jako džěco sym jara zbožowny byľ, hdyž sym so při kupanju po tamnym žorce zaso z wody wunuriľ a njebjo běše hnydom hišće rjeńše hač do teho. To, štož sym jako džěco při tym dožiwiľ, je jenož słaby wobraz za to, štož sta so přez křćeńcu ze mnu. Njebjesa su wotewrjene, přetož slušam ke Chrystusej Jezusej a móžu hižo tu na zemi w nowym žiwjenju po puću być.

Christoph Rummel

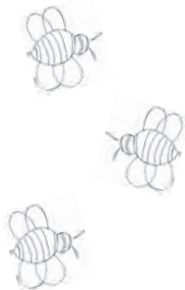
Wosom stow lět stara dupa w Hodźijskej cyrkwi

Foto: J. Maćij

Pilne pčolki

Lube džěci, skónčnje je léco začahnyło. Wšě móžne kwětki kćěja, płody sadowych štomow zrawja, ptački fifola a slónčko zemju a wodžiznu wohrěwa. Hdyž je wonka ćopło, džěta tójšto małych a pilnych pomocnikow w našej přirodźe. Měnju pčolki, kotraž maja wažny nadawk za přirodu a za nas čłowjekow. Wone popróšaja kćenja a hromadźa nektar, zo bychy z njeho dobry měd činili. Wo tym je Michał Nawka napisał šikwanu baseń, kotraž je w jeho knize „Klepam, klepam pišaćku“ wozjewjena:

Pčolki, pilne babki,
nošće slódke kapki,
nošće wjele mučki
ze zahrody, łučki!
Doma pjećće, warće,
mudrje gospodarće!
Wy so chwalić směće
jeničke na swěće:
„Měd sej hotujemy,
wam tež darujemy.“

Rys.: M. Wirthec

Kaž pčolki, tak ma tež kóždy z nas swój nadawk. Přemyslujće sebi, kajke nadawki maće wy! Z čim móžće wy swojich staršich, bratra abo sotru, džěda abo wowku zawjeselić kaž małe pčolki nas.

Přeju wšěm rjany lětni čas poľny wjesolych dožiwjenjow, waša

Maria Wirthec

Swjedzeń we Wuježku

Serbske ewangelske towarstwo přepróšuje wšitkich Serbow a dalšich zajimcow sobotu, 20. awgusta, na lětnje pućowanje a serbski swjedzeń do Wuježka pod Čornobohom. Zetkamy so w 13.00 hodž. pola Krygarjec (Wuježk č. 31A) abo w 13.15 hodž. na parkowanišću mjez Splóskom a Schönbergom. Wottam pućujemy přez Hromadnik a Čertowe wokno na Čornobóh a dale do Wuježka. Po puću njech so kóždy sam ze swojeje nachribjetnika zastara.

Po pućowanju a kofeju přizamknje so w 17 hodž. nutrnosc ze sup. Janom Malinkom na Pawliček statoku. Wot 18 hodž. wjeselimo so na skupinku Podka z Drježdžan. W bróžni budže bifej natwarjenu. Štóz chce tykanc pjec abo něšto za bifej přinošować, njech so prošu přizjewi (tel. 035939 80502). Kóždy pomoc je witana.

Štóz chce dowjezeny być, njech so prošu tež přizjewi. Na nutrnosc jědže bus přez wjeski Bukečanskeje wosady a po programje zaso domoj. Wobsteji móžnosć, pola Krygarjec na zahrodze stanować. Přeproseni su wězo tež wšitycy, kiž chcedža hakle na nutrnosc abo program přińć.

**Krygarjec swójba z Wuježka
Serbske ewangelske towarstwo**

Helmut Miesner z Bukec †

Zrudźaca powěsć šěrješe so spočatk smažnika po Bukecach, zo je Helmut Miesner po čezkej choroscí dzeń do swojich 76. narodnin na Božu prawdu wotešoł. Z nim smy zhubili woblubowaneho bratra, kiž je serbske a tež cyrkwinske žiwjenje w Bukecach lětdžesatki doľho začichim wobohaćał.

Narodźił je so Helmut Miesner 8. smažnika 1940 jako třeće džěčo mandželskimaj Pawołej a Marće Miesnerec w Delnim Wuježdze. Jeho nan tradanja wójskeje jatby njepřežiwi a zemrě 1945 w cuzbje. Mać z třomi džěćimi měješe wosud njeličomnych młodych swójbow tehdomišeho časa njesć a so sama wo swójbu starać. Wotročaceho hólčeca su tute lěta poľne parowanja na trajne wašnje wobwliwowali.

Po wuchodźenju zakładneje šule w Delnim Wuježdze wopyta Helmut Miesner Serbsku wyšu šulu w Budyšinje. Tu zezna swoju pozdžišu mandželsku, Chrystu Lubjenskec z Bukec. Wučba zamkarstwa, studij na inženjerskej šuli w Budyšinje a dalokostudij na TU w Drježdžanach běchu solidny zakład za jeho wuspěšne powołanske skutkowanje, kiž měješe swój započatk w Mechaniskich džěłarnjach w Ra-

Helmut Miesner Foto: priwatne

kecach. Wot lěta 1968 bě přistajeny pola Techniskeho dohladowarstwa w Budyšinje, hdžež sta so z připóznatym fachowcom za dohladowanje zběhadłowych nastrojow.

Po tym zo bě so wón 1963 z Chrystu Lubjenskec zmandželił, zasydli so sobu na rónym statoku mandželskeje w Bukecach. Na rjemjeslniskej ležownoscí Lubjenskec blidarnje wutwari sej młoda swójba bydlenje,

hdžež wotročesťaj 1966 narodźena džowka Jana a 1971 narodźeny syn Stefan. Wjele prócy žadaše sej dalši přewa wutwar na ležownoscí, kotryž syn Stefan před lětami k dobremu kóncej dowjedže.

Swójba běše njeboćičkemu wažna, ale tež wšo serbske. Swěru staraše so wo dobre wukubłanje džowki a syna. Wobeju staj staršej serbsku řeč nawučitoj. Lědy bě serbskeho zarjadowanja w Bukecach bjez Miesnerec mandželskeju, wšojedne hač běše to ptači kwas abo Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń. A hdyž cyrkwinski chór podpěru serbskich spěwarjow trjebaše, njeběše wulkeho prošnja trjeba. Tež technisku radu nastupajo zběhadla při wěšenju zwonow na cyrkwinu wěžu wón wosa-dže skićeše.

Přez wjele lět angažowaše so Helmut Miesner w gmejnje a zdoby se ze swojim wěcownym wašnjom připóznaće. Někotružkuli zabawu zamó wón tež ze swojimi duchapólnymi žortami wobohaćeć. Wjesele běše jemu zhromadny spěw, wosebje serbski. Bě tuž bjez džiwja, zo so w minjenych měsacach ze swójbu tež wjele wjesnjanow wo jeho strowotu starosćeše. Tola nadžija na lěkarsku pomoc so počasu pozhubjowaše, doniž njebu wón 7. smažnika wot wšěch wobćežnosćow chorosće wumóženy.

Nahladna ličba přewodźerjow běše k rozžohnowanju z Helmutom Miesnerom na žarowanski swjatočnosć z Božej službu přišto. Wosadny farar Thomas Haenchen zložil swoje předdowanje na serbsce přednjesene słowa po swjatym Janje na 6. stawje: „Knježe, hdže dyrbimy hić? Ty maš słowa wěčneho žiwjenja.“ Serbscy přewodźerjo zanjesechu na rozžohnowanje kěrluš „Knjezowy jandžel“ a spěw „Hdyž, bratřa, bliša hodžinka“.

Farar Haenchen zakónči swoju narěč ze słowami: „Tež hdyž Helmut Miesner hižo dowěry do Božeho přiwobroćenja njeměješe, my dowěrjamy jeho Božej hnadze. Přetož skerje budža hory so hnuć a hórki so zwróćeć, ale moja hnada njesmě so wot tebe wróćić a slub mojeho měra so wot tebe hnuć, praji Knjez.“

Arnd Zoba

Serbski superintendent Jan Malink 60 lět

Dnja 30. julija woswjeći Serbski superintendent Jan Malink swoje 60. narodniny. Jako ewangelski serbski dušepastyr je wón mjez Serbami a tež zwonka Łužicy derje znaty a jako awtorita připóznaty. Štóz chce džensa něšto wo ewangelskich Serbach a jich wosadnym žiwjenju zhonić, tón ma so předewšěm na jeho wobroćić.

Jan Malink narodži so w léce 1956 w Budyšinje. Jeho nan, dr. Pětr Malink, bě serbski wědomostnik a spisowacel, syn Łazowskeho fararja Jurja Malinka, a jeho mać, Kata rodź. Cyžec z Baćonja, skutkowaše jako wučerka, přeložowarka a lektorka. Syn Jan wotrosće jako třeće dźěćo z pjeć sotrami a bratrom w Budyšinje. 1963 zastupi do Serbskeje zakładneje šule a 1975 zložil maturu na Serbskej rozšěrjenej wyšej šuli w Budyšinje.

Kaž dźěd a pradźed – fararj we Łazu a w Klětnom –, tak rozsudži so tež Jan Malink za powołanje duchowneho. Wot 1975 do 1981 studowaše teologiju w Naumburgu, Lipsku a Berlinje a skónči studij z přimim teologiskim eksamenom. Po tym so bě poť lěta w betonowym zawodźe pola Budyšina dźěłať, nastupi 1981 wikariat při Pětrowej wosadze w Budyšinje. Po dwěmaj semestromaj přidatneho studija na Komenskeho fakulće w Praze skutkowaše wot 1. julija 1983 jako farski wikar w Hrodzišću, hdžež bě farske městno po wotchadze fararja Siegfrieda Alberta w haperleji 1981 na Michałsku cyrkej w Budyšinje wakantne. Hižo někotre měsacy pozdžišo, po tym zo běše druhi teologiski eksamen zložil, bu na njezděli třećeho adwenta, 11. decembra 1983, w Hrodzišću wot Budyskeho superintendenta Kressa a serbskeho superintendenta Alberta ordinowany.

W Hrodzišću skutkowaše hač do lěta 1994. Potom přesydlil so ze swójbu do Budyšina. Dnja 14. awgusta 1994 zapokaza so za přenjeho fararja Pětroweje wosady a wukonješe tute zastojnstwo hač do meje 2003. W tutym času bu Tuchorska cyrkej wobnowjena, přewjedzechu so twarske dźěła na Marje-Marćinej cyrkwi, saněrowachu so wosadne bydlenja na Hrodowskej a natwari so za Budysku ewangelsku pěstowarnju nowy moderny dom na Seminarskej.

Po tym zo bě so serbski superintendent Albert w haperleji 2002 na wuměnk podať, přewza Jan Malink 1. junija 2003 wakantne farske městno při Michałskej cyrkwi a zdobom tež zastojnstwo Serbskeho superintendenta. Wobej zastojnstwo do džensnišeho zastawa. Tež w Michałskej wosadze zaso wobšěrne twarske dźěła nawjedowaše. Michałska cyrkej a fara buštej ponowjenej runje tak kaž wosadze słušaca měšćanska murja. Tež we wosadnym žiwjenju sadžeše nowe akcenty. Tak so jemu poradzi, zo přeńdže dotal měšćanska př-

Serbski superintendent Jan Malink jako předar na lětušim serbskim cyrkwiskim dnju w Slepom

Foto: J. Maćij

stowarnja we Wuricach do cyrkwinskeho nošerstwa a so do wosadneho žiwjenja Michałskeje wosady integrowaše.

Hižo za čas studija woženi so Jan Malink ze studentku zubneje mediciny Trudlu Grofic z Chasowa. Jimaj narodži so pjeć dźěć: w léce 1980 syn Marko, 1981 dźowka Madlena, 1982 Lubina, 1983 Jadwiga a 1989 syn Jurij. Po přikładze swojeju staršiskeju domow tež Malinjec mandželskaj swoje dźěći w serbskim duchu kublaštaj. Mjeztym maja Malinjec dźowki hižo same swójby a serbsku rěč tež swojim dźěćom zaso dale dawaja. K wulkej zrudobje Malinjec swójby syn Jurij hižo w młodych lětach wumř.

Wažna doba w žiwjenju Jana Malinka bě čas přewróta w NDR. Jemu běše wažne, zo so nowe myslenje tež w Serbach a wosebje w Domowinje přesadzi a so demokratiskje struktury wutworja. Tak angažowaše so w Serbskej narodnej zhromadźiznje a za Serbskim kulojtym blidom. W jeho nadawku zastupowaše Serbow při Centralnym kulojtym blidze w Berlinje a so 1990 hromadze ze swojim zastupjerjom Matom Šořtu z Budyšina na tydženskich wuradźowanjach w Berlinje wobdźeleše.

Skutkowanje Jana Malinka běše přeco wusměrjene na hromadjenje ewangel-

skich Serbow. Hižo jako wikar w Budyšinje přeprašeše na Serbske blido do swjeho bydlenja blisko cyrkweje Našeje lubeje knje. Prawidłownje swjeći do džensnišeho serbske Bože služby po wosadach Hornjeje a srjedźneje Łužicy, podawaše nabožinu na Serbskim gymnaziju w Budyšinje a zhromadźowaše dźěći na serbskich nabožnych tydženjach. Dokelž njebě žaneho duchowneho dorosta, koncentrowaše so cyrkwiske dźěło dzeň a bóle na jeho wosobu.

Na jeho iniciatiwu bu na cyrkwiskim dnju 1994 w Njeswaćidle Serbske ewangelske towarstwo załožene, do kotrehož wustawkow so zapisa podpěrowanje wosadneho žiwjenja. Sam skutkuje Jan Malink do džensnišeho w předsydstwje SET. Tež w dalšich towarstwach so angažuje. Tak je wot załoženja Ewangelskeho šulskeho towarstwa w Husce w jeho předsydstwje, wot 2008 do 2016 bě předsyda Maćicy Serbskeje. Přenje lěta po załoženju Załožby za serbski lud skutkowaše jako člon załožboweje rady.

Najebać wšeho dźěła we wosadze a w gremijach namaka čas, zo by so ze stawiznami Łužicy zaběrať, wo nich přednošowať a nastawki pisať. Při tym je paleta jeho zajimow docě šěroka: Martin Luther a Serbja (1983), skutkowanje Hodžijskeho fararja Jaroměra Hendricha Imiša (2005) a kapłana Mikławša Andrickeho (1988), Kotečanska peticija (2014), twarske stawizny Michałskeje a Mikławšskeje cyrkwe w Budyšinje (2009), serbske stawizny Kamjenskeje wosady (2015). Hišće wjele dalšich temow bychu so móhli naličić. Za Serbski kulturny leksikon (2014) je šěsć přinoškow napisať. Bjezdwěla bě wudaće Spěwarskich w léce 2010 wulke wužadnje a hodži drje so z prawom jako historiski skutk hódnoćić.

Jan Malink bě w serbskej swójbe wotrostl a wšón šulski čas wuknył na serbskich šulach. To su wažne a dobre zakłady za wobknježenje serbskeje rěče. Pozdžišo so wědomje rozsudži za Serbstwo, za skutkowanje mjez Serbami a za załoženje serbskeje swójby. Zo rozsudži so za zastojnstwo fararja, běše za ewangelskich Serbow wulke zbožo. Wobdarjeni z krutej strowotu, jasnym duchom, teologiskej wědu a retoriskimi kmanosćemi je wón wobubowany předar we lužiskich wosadach, mjez slucharjami serbskeho rozhlóska a mjez čitarjami Pomhaj Bóh.

Z Božim žohnowanjom a přez jeho hnadu je Jan Malink dotal wjac hač triceći lět mjez ewangelskimi Serbami skutkowať. Za to smy džakowni. Hdyž nětk swoje 60. narodniny woswjeći, tak přejemy jemu nadal dobru strowotu, dalše lěta žohnowaneho dušepastyrskoho skutkowanja a wjele wjesołych hodžinkow w kruhu swójby.

Měrcin Wirth

70. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń 28. a 29. meje w Slepom

Za wobstajnosć we wěrje a w narodnosći

Po lětach 1958, 1967, 1991 a 2011 wotmě so lětsa pjaty króć Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w Slepom. Dnja 28. a 29. meje zeńdžechu so w tutej holanskej wsy Serbja z Hornjeje, srjedźneje a Delnjeje Łužicy, zo bychu Bože słowo w maćerščinje słyšeli a so nad serbskej zhromadnosću wokřewili. 70. cyrkwinski dzeń steješe pod hesłom „Woni pak wostachu wobstajni“.

Sobotniše zahajenje

Wosadna fararka Jadwiga Malinkowa witaše sobotu popołdnu 30 wopytowarjow do starožitneho Slepjanskeho Božeho domu. W swujich postrownych słowach pokaza na lětuši 70. jubilej tradicionelneho zetkanja ewangelskich Serbow. Serbski cyrkwinski dzeń – tak fararka – njeje žana institucija, ale su to ludźo, žiwa serbska wosada. Sydom lětdžesatkow jeho wobstaća swědča wo wobstajnosći prócowanja wo ewangelske serbstwo a su z tym wuraz spjelnjenja bibliskeje namołwy lětušeho hesła cyrkwinskeho dnja „Woni pak wostachu wobstajni“. Z džaknym kěrlušom a modlitwu so nutrnosć zakónči.

Z cyrkwy podachu so wobdźělnicy do farskeho dwora k Lutherowej lipje, kotruž běchu Slepjanscy Serbja loni 13. septembra tam sadźili. Serbski superintendent Jan Malink pokaza na wuznam reformacije za serbski lud, kotraž bě jemu přez pismowstwo w maćerščinje zmóžniła lépsi přistup k nabožinje a pospěšenje kulturneho wuwica. W dopomnjeću na to běchu so loni štyri „serbske“ štomy sadźeli: trompetowy štom we Wittenbergu a tři lipy w Bukcach, Slepom a Janšojcach. Najmlódšej wobdźělnikaj, Kito a Mirek Malink ze Slepoho, kamjeń wotkryštaj. Jón bě dała Sle-

Wobdźělnicy sobotnišeho popołdnja po wotkryću pomjatneho kamjenja při Lutherowej lipje na Slepjanskim farskim dworje

Foće: G. Wiczorek

pjanska wosada zhotowić a při lipje postajić. Błudzenk pochadza z Bierholdtec pěskoweje jamy pola Slepoho. Kamjenje sar Andreas Kops z Grodka bě do njeho zadypał lipowe łopješko a napis „LUTHEROWA LIPA / 2017 / LUTHERLINDE“. Po zhromadnje zanjesenym Lutherowym kěrlušu „Jed'n twjerdy hród“ staji superintendent nowe serbske pomjatne městno pod škit Slepjanskeje wosady.

Na žurlu wjesneho hosćenca běchu wobdźělnicy po tym na kofej prošeni. K temu bě Slepjanska wosada dała přihotować wosebitu překwapjenku: jubilejnu tortu z napismom „70. Serbski cyrkwinski dzeń“. A zo bě wona dobra, wo tym swědči, zo ani kuska po njej njezwosta.

Wo Slepjanskej narěči

Jako referentka bě lětsa prošena Juliana Kaulfürstowa, rodžena Budyšanka, kotraž wot lěta 2010 za Domowinu w Slepom džěla. Tehdy so dowědži, zo je tudyša serbsčina mała rjana rěč sydom Slepjanskich wjeskow a zo je w swujim wobstaću wohrožena, wšako ju jenož hišće ludźo, kiž su so do Druheje swětowej wójny narodźili, wobknježa. Tehodla staji sej młoda Serbowka nadawk, wosebitosće Slepjanskeje serbsčiny dokumentować a z tym za přichod zdžeržeć. Nazymu 2010 je ze swujim natočenskim aparatom započala ludźi wopytować. Při tym je zhonila wo wjesotych a lóštnych, ale tež zrudnych podawkach holanskich Serbow. A kóždy z rozprawnikow je měł swoju wosebitu temu: Hanzo Mrózk z Trjebina je rěčał wo prirodže, Hana Pawlikowa z Rownoho wo warjenju a domjacnosći, Ema Kralowa ze samsneje wsy wo džěle w holi, Siegfried Holc z Brězowki wo kowarjenju a Dieter Reddo z Trjebinka wo Slepjanskej drasće. Dohromady je młoda slědzerka pola 20

jednotliwcow a dweju skupinow była, při tym wjele rjanych dožiwjenjow měta a 80 hodzin rěčaneho materiala nazběrała. W zhromadnym džěle z rěčnym poradźowarjom dr. Hyncom Rychtarjom, fotografom Karstenom Nitschom a grafikarjom Mirkom Markowskim je z rezultatow rozmołwow nastala kniha „Płachta peľna hulićowanek“ z wurězkami z rozmołwow k čitanju a k sluchanju na CDjomaj. Wudaće je zwjazane z nadžiju, zo so ludźo do rěče swujich přjedownikow zanurja.

K znazornjenju knižneho titula bě Juliana Kaulfürstowa sobu přinjesła płachtu, kaž běše wona do lěta 1945 na kóždym holanskim statoku wšedny džělowy grat žonow. W płachće su nosyli trawu a syno domoj a jědz a piće won na polo, do njeje su zběrali hriby w lěsu a z njeje tykali běrny do zemje. Tež jako kolebka abo nošadło za čěsenki bě płachta njeparujomna. Angelika Balcyna přítomnym pokaza, kak so płachta za sadjenje běrnow wjažaše, a Korla Lejnik so dopominaše, kak běše mać swojeho syna něhdy z wječorneho wopyta spiceho w płachće domoj njesła.

Z kwěcelom džakowaše so Jan Malink referentce za přednošk a za zběraćelske džělo zašlych lět. Někotři wužichu składnosć, sej knihu, kotraž je imaginarna ⇒

Slepjanska Lutherowa lipa z nowym pomjatnym kamjenjom

Foto: T. Malinkowa

Wopytowarjow sobotnišeho zarjadowanja překwapi Slepjanska wosada z tortu.

70. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń 28. a 29. meje w Slepom

⇒ płachta za dalenjesenje Slepjanskeje serbsčiny, pola referentki kupić. Mjeztym džěła Juliana Kaulfürstowa hižo na dalšimaj edicijomaj: Hišće lětsa ma wuńć słowničk Slepjanskeje serbsčiny z 1000 słowami, kotremuž ma pozdžišo wulki słownik scěhować.

Swjedženske kemše

Na 130 kemšerjow, mjez nimi džesać džěći, zhromadzi so k njedželnišej Božej službje. Pod zwonjenjom zwonow třo duchowni a lajkaj zhromadnje začahnychu. We wołtarnišću bě městno zabrata spěwna skupina kólesko, při čimž wuprudžichu młode žony w Slepjanskej drasće wosebje dostojny raz. Tež mjez kemšerkami běchu někotre drastynošerki ze Slepjanskeje wosady, a z Budyšina bě ze swojimaj staršimaj přijěta holčka w katolskej drasće.

Liturgiju spěwaše farar Christoph Rummel z Hodžija. Epistolu čitaše Manfred Hermaš z Rownoho a ewangelij Hartmut Leipner z Choćebuza. Předowanje měješe Serbski superintendent Jan Malink z Budyšina wo hronje 1 Jan 4,16–21: „Bóh je lubosć...“ Husto so ludžo – tak předar wuwjedže – hladajo na hlód, wójny a teror na swěće za tym prašaja, hdže Bóh je. Wón pak je swětej to najdrohotniše dať, swojeho syna, kotryž je hrěchi swěta na křiž njesl a z tym zmóžnił rozšěrjenje swojeho poselstwa po wšěm swěće. Křesćanstwo je a wostanje nabožina lubosće – nic našeje małeje čłowjeskeje, ale wulkeje Božej lubosće. W njej mamy wostać při wšěch problemach, z kotrymiž smy w swěće, w Serbach a we wosobinskim žiwjenju konfrontowani.

Wołtarnu modlitwu přednjesechu wotměnjejo Jadwiga Malinkowa, Manfred Hermaš a Hartmut Leipner. Přizamkny so Bože wotkazanje, kotrež wudžělštaj sup. Malink a farar Rummel.

Skupina kólesko Božu službu spěwnje wobrubu. Pod nawodom Geralda Schöna zanjesechu štyri spěwarki a spěwarjej někotre kěrluš na kemšach, zdžěła po štučkach wotměnjejo z wosadu, a za čas Božeho wotkazanja. Wosebje hnujacy bě kěrluš wo styskanju za Božej lubosću, kotryž bě Slepjanski farar Julius Eduard Wjelan za swojeho přecěla, fararja Imiša w Hodžiju, spisał a kotryž po předowanju a hišće raz w postrownej hodzinje zaklinča. Na piščelach přewodžeše Božu službu Slepjanski kantor Björn Sobota a na trompeće zapiska Frank Hermaš z Rownoho.

Za čas Božej služby wuhotowašej Marja Pěčkec a Luisa Hincec na farje serbske džěćace kemše, na kotrychž so pjeć džěći z Budyšina, Choćebuza a Slepoho wobdžěli.

Juliana Kaulfürstowa přednošowaše wo hromadženju rěčnych dokumentow mjez Slepjanskimi wosadnymi.

Angelika Balccyna pokaza, kak su něhdy z płachty běrny sadželi. Foće: G. Wiczorek

Spěwna skupina kólesko ze Slepoho Božu službu z kěrlušemi wobrubu.

Foto: J. Maćij

Postrowy hosći

Po tym zo bě předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa Měrćin Wirth z Božeho słowa witał, přednjesechu zastupjerjo cyrkwjow swoje postrowy.

Z delnjoserbskim „Pomogaj Bog“ stroweše kemšerjow teologiski referent dr. Eckhard Zemmrich z Berlina w mjenje biskopa Dröge a generalneho superintendenta Herche. Dr. Zemmrich, kotryž je w EKBO mjez druhim zamołwity za Serbow, pokaza na to, zo su hakle njedawno serbske džěto přiwzali do cyrkwinskeho etata, štož w lětach do teho njebě móžno było. Z „Daš jo Bog z wami“ so wón serbsce rozžohnowaše.

Postrowy sakskeje krajneje cyrkwy posrědkowaše wyši krajnocyrkwinski rada Burkart Pilz z Drježdžan. Wuraznje dža-kowaše so wón Serbskemu superintendentej za jeho wobstajne prócowanja za Serbow a dobre zhromadne džěto na cyrkwinskej runinje.

Superintendent dr. Thomas Koppehl z Běleje Wody wuzna, zo běchu kemše za njeho jara hnujace, byrnjež ničo njerozumit. W serbstwje widzi wón bohatstwo, kotremuž ma so tež w cyrkwinskim wobłuku kedžbnosć wěnować.

Jako zastupjer českosratskeje cyrkwy bě přeni króc na serbskim cyrkwinskim dnju Jan Kirschner z Českeje Lípy. Z powołanja inženjer, je wón w swojej domiznje synodalny rada. Wón dopominaše na starodawne historiske počahi mjez Českej a Łužicu a na džensa móžnu wusku zhromadnosć.

Předsyda Domowiny Dawid Statnik pokaza na swjedženjej, kotrež so tutu nje-dželu wotměštej. Mjeztym zo so ewangelscy Serbja k swojemu cyrkwinskemu dnjej w Slepom zeńdžechu, swjećachu katolscy ⇒

70. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń 28. a 29. meje w Slepom

⇒ sobu Dzeń katolikow w Lipsku. Wobej schadźowani stejitej w znamjenju wěry a narodnosće.

Měrćin Wirth posrědkowaše postrowy předsydy Towarstwa Cyrila a Metoda Jurja Špitanka, kotryž bě zjězda w Lipsku dla zadźěwawy so w Slepom wobdźělic.

Připołdniša přestawka

Po postrownej hodžinje so na žurli Slepjanskeho hosćenca na 90 kemšerjow k zhromadnemu wobjedej zeńdže. Byrnjež připołdniša přestawka tři hodžiny trała, so čas spěšnje miny. Znaći ze wšelakich wosadow a rozdźělnych kónčin Łužicy wužichu składnosć k bjesadže. Zhromadnosć so ze spěwanjom ludowych spěwow a wšelakimi přinoškami wobohaći.

Referentka sobotnišeho popołdnja Juliana Kaulfürstowa pokaza hišće raz skrótka na swoje prócowanja wo dokumentowanje Slepjanskeje serbsčiny. Skedźbni na knihu „Płachta pełna hulicowańkow“ runje tak kaž na pućowanje wustajeńcu ze samsnym titulom, kotraž bě na jednej strojnje žurle natwarjena.

Wědomostnik Robert Lorenc z Wuježka pod Čornobohom předstaji dalšu wustajeńcu, kotruž bě wón pod titulom „Was bleibt?“ jako projekt Energijoweje fabriki w Hórnikcach zestajil. Wona wobjednawa bolostnu temu Łužicy, wotbagrowanje dźesatkow serbskich wsow brunicy dla. Tež tutu wustajeńcu móžachu sej wobdźělnicy na žurli wobhladać.

Jadwiga Malinkowa přeprasy přitomnych na serbski ewangelski kónc tydženja, kotryž wotměje so lětsa spočatk oktobra w Mužakowje. Přeprašenje na wulět Serbskeho busa, kotryž so w septembru do namjeznych kónčin Českeje poda, přednjese Handrij Wirth. Jan Malink pokaza na wu-

Njedźelniša Boža služba

Serbski superintendent dźakowaše so spěwarkam Rowniskich glosow za spodobny program na žurli Slepjanskeho hosćenca.

Fota: J. Maćij

dawanje Pomhaj Bóh a Hartmut Leipner na delnjoserbski Nowy wósadnik. Zdobom přeprasy Jan Malink na klětuši cyrkwinski dzeń, kotryž budže 24. junija w delnjolužiskim Tšupcu.

Jako wjeršk připołdnišeje přestawki wustupichu Rowniske glosy, spěwna skupina z Rowneho, kotraž móže lětsa na 10lětny jubilej swojeho wobstaća zhladować. Nažel jich založerka a nawodnica Roža Šenkarjowa strowotnych přičin dla hižo njemóžeše na wustupje pódlá być. Město njeje bě cyłkowny nawod a moderaciju přewzała ze Slepjanskich stron pochadźaca a nětko w Budyšinje bydlaca dr. Ruth Mrózkajc. Sydom spěwarkow w starobje 25 do 85 lět zanjesa, na keyboardže přewodžane wot Wernera Hanuša, serbske kěrlušy a ludowe spěwy w Slepjanskej narěči, do kotrejež bě je Roža Šenkarjowa přestajila. Při někotrych spěwach njeda so publikum dołho prosyć a je rady sobu spěwaše. Wosebje hnujacy bě dwurěčny spěw wo holi, při kotrymž – tak moderatorka – móhła wutroba plakać, dokelž tuteje hole dźensa hižo njeje. Program zakónči so z dwurěčnym kěrlušom 121. psalma. Přiklesk a kwětka zwuraznichu dźak spěwarkam.

Pišćelowy koncert

K zakónčenju běchu wobdźělnicy cyrkwinskeho dnja přeprašeni do cyrkwy na pišćelowy koncert. W rjedže „Oberlausitzer Orgelsommer“ wuhotowašej wokrjesna kantorka Ulrike Scheytt ze Zhorjelca při pišćelach a jeje sotra Eva-Maria Scheytt z Esslingena na huslach program pod titulom „Tanz auf Tasten und Saiten“. W něšto přez hodžinu trajacym programje zaklinča hudźba ze štyrjoch lětstotkow, sahajo wot komponista Angelo Notari

Hudźbny sotře Ulrike (naprawo) a Eva-Maria Scheytt wuhotowašej koncert za pišće a wiolinu.

(1566–1664) hač k Vittorio Monti (1868–1922).

Serbskeho cyrkwinskeho dnja dla běštej hudźbny, kotrejež pochadźatej z farskeho domu we Waiblingenje pola Stuttgarta, tež tři kruchi Jana Pawoła Nagela (1934–1997) do swojeho programa přiwzaloj. Tak zaklinčešej jeho kompoziciji za wiolinu a pišće „Róža rejuje“ a „Fidlar“ kaž tež jeho wariacije za pišće na marjanski spěw „Přadla je Marja kudźatku“.

Za spodobnu hodžinku rjaneje hudźby w Slepjanskej cyrkwi so připoslucharstwo z wutrobnym přikleskom a wosada z kwětami dźakowaše.

70. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń zakónči so ze žohnowanjom Serbskeho superintendenta.

Tuž, da-li Bóh, na zasowidženje klětu w Tšupcu!

Trudla Malinkowa

Džewjaty Serbski ewangelski domizniski džen we Wojerecach

Joachim Nagel skrótka pozosta a so wjeseli. „Sym tebe wukróčił“, praji prjedawši Wojerowski farar na džewjatym Serbskim ewangelskim domizniskim dnju při zasowidženju z 15lětnej Emiliju Stoplec z Małych Horow. Šulerka bě přeni raz pódla. Horda džěše w drasće Wojerowskich Serbowkow kemši. Zhromadnje z džědom Dieterom a wowku Christu Stoplec bě přišla na Božu službu do Janskeje cyrkwy. Židžinski chór pod nawodom Kerstin Lieder zanjese na hnujace wašnje „Dona nobis pacem“, „Běži woda, běži“, „Knjězowy jandžel“ a dalše spěwy.

„Domizna je přeprašenje k wěrje, lubosći a nadźiji“, předowaše Serbski superintendent Jan Malink z Budyšina. „Kóždy je na to přeprašeny. We wěrje a w lubosći roscěmy.“ Domizna, tak citowaše wón Handrija Zejlerja, su zelene lěsy, módre hory a kějace pola. Domizna trjeba lubosć w swójbje, we wsy a w towarstwje. „Tež lubosć k serbskej rěči k tomu słuša.“

Emilija nazhoni tutu lubosć džak džědej, kotryž z njej serbuje. „To je tak na swójbnych swjedenjach abo tež, hdyž my džěći pomhać mamy“, praji wnučka. W pěstowarni „Lutki“ na Horach bě wona započala serbsce wuknyć. W zakładnej šuli w Lubušu serbsčinu njeměješe. Wot pjateho lětnika wuknje wona nětko serbsce na wyšej šuli „Korla Awgust Kocor“ w Kulowje z konceptom 2plus. „Přez młodžinski klub na Horach sym z mejemjetanjom a ze serbskej tradiciju zwjazana“, wona hordže powěda. „Kóždy so na to wjeseli a my holcy džemy w serbskich drastach.“

Joachim Nagel, kotryž bě wot 1992 do 2012 farar we Wojerecach a kotryž słuša k sobuzaložerjam domizniskich dnjow, je džensa žiwy na wotpočinku w Pólskej. Z Wojerecami čuje pak so dale zwjazany. Kemše na domizniskim dnju běchu jemu swjatočne a předowanje Jana Malinka rěčeše jemu z wutroby. „Domizna njeje jenož geografiske městno“, wón praji. „Domizna je městno we wutrobje.“

Po kemšach podachu so wobdžělnicy wot Janskeje cyrkwy přez torhošćo do Kul-

Stoplec swójbni z Małych Horow z fararjom n. w. Joachimom Nagelom (druhi wotlěwa) před stelu, kotraž dopomina na založenje Domowiny 1912

Fota: A. Kirschke

turneje fabriki. Mócnje piskachu Rakečanscy dujerjo a jědzecu z kremserom jako přeni. W Kulturnej fabrice slědowachu postrowne słowa a spěwachu so ludowe spěwy. Wojerowska zakładna šula „Handrij Zejler“ zawjeseli zhromadženych z małym programom. Slědowaše wustup serbskeho spěwneho poeta Bernda Pittkuninga. Ironisce a zamysleny spěwaše wón wo wšědnym dnju a wo zhromadnym žiwjenju Serbow a Němcow. Serbski ewangelski domizniski džen ma wón za dobry. „Za nas Serbow je wažne, zo so zetkawamy a bjesadujemy. Tak wěmy, zo njejsmy sami.“ Zdobom wón podšmórny: „Dyrbimy přede wšěm staršich motiwěrować. Woni su najwažniše kontaktne wosoby za džěći. Jich wotewrjenosć a jich přikład stej za přichod serbskeje rěče jara wažnej. Za zachowanje rěče trjebamy wšitke generacije.“

Domizniski džen k temu přinošuje. Wón wotmě so lětsa na historiskim městnje – w domje na Piwarskej hasy 1, hdžež bě so 1912 Domowina založila.

„Tutón džen napjelni mje z džakom za domiznu a z radosću nad hajanjom tradi-

cijow a rěče“, měni wopytowarka Sigrid Schickedanz z Čorneho Chołmca. Wona bydli w najstaršim domskim wsy. „Dom słuša k třistronskemu statokej a pochadza z lěta 1752. Mamy péc a bursku stwu z koleskom, butrobasom, kachlemi a kachlowej ławku. Česću sej tute namrěwsto.“ Jeje wowka, Hana Apeltowa rodžena Němcec, je hišće serbsce rěčała, njeje pak rěč wnučce dale dała. Tak dožiwi Sigrid Schickedanz domizniski džen jako džen wopominanja a počesćenja prjedawšich wašnjow.

Domizniski džen, tak wona měni, zasluži sej wjace zajima. Přetož wón pohonjuje k aktiwneju serbowanju. „Čehodla njechodžimy zaso w serbskej drasće kemši? Čehodla njespěwamy wjace serbske kerluše na kemšach? To by dobry cil za přichod był“, wona namjetuje.

„Smy tutón džen dołhodobnje přihotowali a přewjedzemy jón přeni króc w měsće Wojerecach. „Smy pak sej wjace rezonancy přeli“, praji tamniši farar Heinrich Koch. 2017 budže zaso dalši, džesaty Serbski ewangelski domizniski džen.

Andreas Kirschke

Kemšerjo we Wojerowskej Janskej cyrkwi (nalěwo) – Před Kulturnej fabriku zarejowachu sej wobdžělnicy półku (foto naprawo).

Powěšće

„Wendensteg – Serbska šćežka“ rěka dróha w Běłej Wodze. Foto: T. Malinkowa

Bukecy. Póndzelu, 23. meje, zetka so na Bukečanskej farje wuběrk, kotryž přihotuje připrawjenje pomjatnje tafle na ródny domje fararja Jana Kiliana (1811–1884) w Delanach. Inicijatiwa za připrawjenje tajkeje tafle bě wušta wot Rachłowčana Güntera Lehmana, nošerstwo je přewzała wosada Bukecy. Wotkryće tafle budže sobotu, 13. awgusta, popołdnu před bywšim Kilianem statokom w Delanach pod Čornobohom. Chór Budyšin a Bukečanscy dujerjo swjatočnosť wobrubja.

Bart. Towarstwo za spěchowanje nowych zwonow za Bartsku cyrkwe je njedawno dóstało dar 5 000 eurow wot nalutowarnje Budyskeho wokrjesa. Při Bartskim mejemjetanju 22. meje nazběrachu nimale 800 eurow a dalše dary wunjese beneficny koncert chóra „Klangschale“ z Moritzburga 10. junija. Cytkownje ma towarstwo hišće na 60 000 eurow nazběrać, wozjewi předsyda Bernd Lorenz.

Gołbin. W delnjolužiskim Gołbinje wotmě so njedzelu, 29. meje, dwurěčna konfirmacija. We wjesnej cyrkwi je so Maja Šramojc dała w serbskej drasće konfirměrować. Nimo njeje wobdžělichu so dalše młode žony w serbskej kemšerskej drasće. Maja a jeje sotra Ronja Šramojc, kotrež wuknjetej woboj na Delnjoserbskim gymnaziju w Choćebuzu, měještej serbske čitanja. Wosadny farar Klaus Natho z Gołkojc w swojim předowanju wuzběhny, zo so wjesnjenje w minjenych

lětach zaso bóle serbskosći a zdobom tež wěrje přiwobroćeja.

Budyšin. W starobje 86 lět je dnja 2. junija bywši farar Michałskeje wosady w Budyšinje Wolfgang Duntsch zemřel. Žarowanska swjatočnosť za njeho wotmě so 13. junija w Michałskej cyrkwi a chowanje po tym na Budyskim Hrodzišku. Farar Duntsch je wot lěta 1961 do 1995 w Michałskej wosadze skutkował, a to hromadže ze serbskimaj fararjomaj Pawołom Albertom a po nim ze Siegfriedom Albertom. Farar Duntsch zawostaji wudowu, dźěći a wnučki.

Budyšin. Na serbskich kemšach njedzelu, 5. junija, žohnowaše Serbski superintendent Jan Malink mału Milenu Bałcarjec z Budyšina. Džowka serbskeho nana a němskeje maćerje wotrosće dwurěčna.

Trjebin. Njedzelu, 19. junija, swjećachu na Šusterec dworje w Trjebinje we wobłuku lětušeho zetkanja dudakow serbsko-němske kemše. Kemše wobrubištej pozawnowy chór Slepjanskeje wosady kaž tež česka skupina „Lidová muzika z Chrástu“. Česka folklorna skupina je hižo wospjet w Slepjanskej wosadze hrała, wšako je jeje nawoda Vojtěch Kouba serbsčinu nawuknył. Tak překwapi skupina ze spěwami w Slepjanskej narěči. Wosadna fararka Jadwiga Malinkowa předowaše serbsce a němsce wo teksće z Lista na Romskich (Rom 14,10–13). Dale skutkowachu na kemšach sobu predikant Manfred Hermaš, předsyda Trjebinskeje Domowinskeje skupiny Angelika Balcyňa kaž tež Trjebinska wjesnjanostka Kerstin Antonius.

Lipsk. Pod napismom „Glauben auf Sorbisch“ wozjewi w Lipsku wuchadźacy tyždenik sakskeje krajnjeje cyrkweje Der Sonntag w swojim wudaću z 19. junija přinošk wo Krygarjec swojbjje z Wuježka pod Čornobohom. Žurnalist Andreas Kirschke rozprawja w nim wo skutkowanju mandželskeju Janiny a Mata Krygarjec a jeju třoch dźěći Stanija, Katki a Terezy w serbskim cyrkwiskim žiwjenju. Na jich inicijatiwu wotměwatej so kóždje lěto swojbnje pućowanje a dworowy swjedenje we Wuježku. Nastawkej přidate je foto wšěch swojbnych wot Simony Marwitz.

studentow tež financielnje. Šćedriwje darowaše pjenjezy za serbske naležnosće. Wón bě woženjeny z džowku serbskeho kublerja Fahnauera z Bobolc pola Budyšina. Jeju syn Miron Pohonc (1873–1945) sta so z duchownym w Lipsku-Eutritzsch a z wudawaćelom wjacorych nabožnych knihow, džowka wuda so 1908 na wjercha Michała Aleksandrowiča Sulukidse do Tiflisa. Jan Awgust Pohonc zemřel 1909 w Lipsku a bu tam pochowany. T.M.

Přeprošujemy

- 03.07. 6. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 17.07. 8. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 serbske kemše w Budyšinku (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 21.07. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 31.07. 10. njedzela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)

W awgusće wysyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 07.08. 11. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
14.00 dwójorěčna namša w Zlěm Komorowje (farař n. w. Schütt)
- 08.08. póndzela**
10.30 ekumeniski nyšpor ze Serbskej srjedźnej šulu w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (kanonik Šćapan, sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstała lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

Spominamy

Před 175 lětami, 13. julija 1841, narodži so wučer **Jan Awgust Pohonc** jako syn žiwnosćerja w Nowej Wsy pola Klukša. Wón wopyta Krajnostawski wučerski seminar w Budyšinje a skutkowaše jako wučer w Malečicach, w ródnej Nowej Wsy, w Liberecu a skónčnje jako šulski direktor w Tharandce. 1882 spuści wučerstwo a přewza hłowne zastupjerstwo Gothaskeje zawěšćernje w Lipsku, doniž so 1904 na wuměnk njepoda. Byrnjež wulki džěl swjowny z wosadki zwonka lužicy skutkował, wosta zwjazany ze serbskej domiznu. Wot 1861 přislušeše Maćicy Serbskej. Wuda ludowy spis wo Napoleonje a pisaše přinoški do serbskich nowin a časopisow. W Lipsku hromadžeše tamnišich Serbow za Serbskim blidom a podpěrowaše serbskich